

Count Me In - võrdsed võimalused elukestvaks õppeks

Osalesime Erasmus+ õpirände stipendiumi toel kursusel Count Me In, mille korraldaja on EUcourses.eu koostöös asutusega Gaia Museum of Outsider Art. Nädalane kursus toimus 23.-29. augustil 2015. aastal Taanis, Randersis. Count Me In kursus on suunatud inimestele, kes töötavad erivajadustega inimestega eelkõige just kunsti ja kultuuri vallas. Count Me In korraldajate sõnul baseerub projekt ja sellest välja kasvanud kursus veendumusel, et kõikidel Euroopa Liidu kodanikel on õigus elukestvale õppele ja võimalusele töötada. Sotsiaalse kaasahaaratuse keskmeks on usk, et kunst ja kultuur kuulub kõikidele. Kursus demonstreerib, kuidas just see valdkond omab suurt potentsiaali olemaks hariduse ja väljaõppe tugistruktuuriks.

Olime kursusel ainsad eestlased, ülejäänud osalejad olid Portugalist. Kursuse läbiviijad olid Rootsist David Powell ja Suurbritanniast Pete Stevens. Gaia Muuseumi poolt oli kursuse korraldajaks Maria Bach.

Meie kursuse peamiseks toimumispaigaks oli Gaia Museum of Outsider Art Randersis. Gaia Muuseum on asutatud aastal 2002. Koostöös kohaliku omavalitsusega leiavad seal rakendust ümbruskonnas elavad erivajadustega inimesed. Muuseumi juures asuvas kohvikus, käsitööpoe ja töökodades töötavad erivajadustega inimesed, kellele on toeks vastava ala spetsialistid ja sotsiaaltöötajad. Aastal 2010 asutati Gaia Muuseumi juurde Gaia Akadeemia, kus pakutakse kunstiharidust erivajadustega inimestele, Gaia Akadeemiasse võivad õppima kandideerida noored üle kogu Taanimaa.

Gaia ruumides toimus enamik meie kursuse loengutest ja praktilistest rühmatöödest. Meil oli ka võimalus Gaia töökorralduse ja eluoluga lähemalt tutvuda. Saime kogu majas ringi vaadata ja vestlesime nii asutuse töötajate kui klientidega. Lisaks muuseumile, akadeemiale, kohvikule ja poele on keskuses graafilise disaini töökoda ning piltide raamimise ja maalialuste valmistamise töökoda. Lisaks oma maja vajaduste katmisele pakutakse seal teenust kogukonnale laiemalt ja seda võimalust kasutatakse rohkesti. Asutuses on ka tekstiilikoda ja puutöökoda. Viimases värvitakse ja liimitakse kokku disainer Mitten Ferrari poolt spetsiaalselt Gaia keskuse jaoks disainitud tooteid. Nende hulgas on erinevaid küünlajalgu, lindude pesakaste ja söögimaju, võtmehoidjaid, ehteid jne. Tooted on müügil Gaia enda poes, aga ka paljudes elustiilipoodides mitmel pool Taanis.

Kursusel toimunud loengute ja arutelude hulgast jäi eriliselt meelde vestlusring sobivast keelekasutusest seoses erivajadustega. Loengupidaja emakeeleks on inglise keel ja tänu sellele teadis ta põhjalikumalt rääkida inglise keele terminoloogia ajaloost ja arengust kirjeldamaks erivajadustega inimestega seonduvat. Loengule järgnes arutelu, mis on sobilik ja mis mitte portugali, eesti, rootsi ja taani keeles. Huvitav oli jälgida kuidas keel peegeldab ühikonna suhtumist oma liikmetesse.

Ühe loengu teemaks oli muuseumi kui institutsiooni ajalugu ja areng Euroopas ning kuidas muuseumide sihtgrupp ja avatus publikule on ajas muutunud. Tänapäevaks on enamikes Euroopa muuseumides mõeldud ka erivajadustega külastajate peale. Loengule järgnenud päeval külastasime vabaõhumuuseumi Den Gamle By Aarhuses. Seal tutvustati meile spetsiaalselt erivajadustega inimestele välja töötatud programme. Ühe neist, mis on mõeldud lastele, kellel esineb autismispektri häireid, saime ka ise läbi teha. Selle programmi raames muuseumi külastavad lapsed saavad juba enne muuseumisse tulekut põhjaliku ülevaate sellest, kuhu nad lähevad, kellega kohtuvad ja mis täpselt nendega muuseumis toimuma hakkab. Nad valivad muuseumist saadatud nimekirjast endale, uue nime ja nõ uue identiteedi. Iga nime taga on oma lugu ja kindel roll. Muuseumis viib õpetaja nad rännakule ajas. Lapsed saavad selga ajastutruud riided ja sellest hetkest kuni programmi lõppemiseni on nad valitud tegelased, kes elavad ühes teises ajas, kus on hoopis teistsugused kombad. Muuseumitöötaja sõnul on paljud lapsed tänu sellele programmile vabanenud mõnest probleemist,

näiteks oma hirmust võõrastega suhelda. Muuseumiprogramm on detailideni läbi mõeldud, juhusele on jäetud väga vähe ruumi.

Teine väga põnev ja populaarne programm Den Gamle By muuseumis on suunatud inimestele, kellel on dementsus. Selle jaoks on taas kord detailideni läbi mõeldult kujundatud korter, mis on sisustatud nii, et külastaja tunneks ära oma lapsepõlve või noorusaja. Kõik meeled on haaratud, lõhnad, helid, maitset, kõik aitab kaasa, et mäletada. Selles programmis tulevad nad sinna korterisse külla, vaatavad koos muuseumitöötajast korteriperemehe või perenaisega ringi, keedavad kohvi, katavad laua. Siis istuvad koos lauda küpsiseid sööma ja lugusid rääkima. Muuseumitöötaja sõnul juhtub sageli nii, et mõni hooldekodu klient, kes pole kogu teenusel olnud aja jooksul üldse kõnelenud ja seetõttu ei tea ka töötajad nende eelnevast elust midagi, on kohvilaua taga avanenud ja paljud küsimused on leidnud vastuse. Lisaks programmis osalevatele gruppidele hooldekodudest saavad pered kasutada võimalust tähistada seal oma lähedase sünnipäeva. Muuseumitöötaja rääkis meile liigutavaid lugusid sellest, kuidas pereliikmed oma aastate eest haigusele kaotatud lähedase inimesega nõ taaskohtuvad.

Samal päeval külastasime ka omalaadset kultuurikeskust Aarhusis. Keskus paikneb endises Taani suurimas raudteedepoos. Keskuses on avatud töökojad, stuudiod, projektiruumid, teatrilavad, tantsusaalid, kohvik ja palju muud. Igal inimesel on võimalus sümboolse summa eest rentida just tema projektile sobiv ruum või kasutada töökodasid, kus on korralik masinapark ja tööriistad. Kohapeal on võimalus osta töömaterjale. Meie oma kursusega saime kasutada keskuse seminariruumi. Kuulasime loengut infotehnoloogilistest lahendustest toetamiseks erivajadustega inimesi. Meile tutvustati valikut hetkel turul olevatest äppidest, millest võiks kasu olla näiteks autismispektri häirega inimestele (Stepping Stones, Look At Me, Story Telling jne), kuulmisvaegusega inimestele (ExSilent jt), kõnelemisraskustega inimestele (Verbally) ja nägemisvaegusega inimestele (BeMy Eyes). Viimase proovisime ka ise läbi.

Järgmisel päeval sõitsime saare põhjaossa ja külastasime sealseid kogukonna algatusena loodud sotsiaalseid ettevõtlusi. Esmalt peatusime väikeses külapoes, kus müüakse ainult mahekaupa. Poes töötavad erivajadusega inimesed, külarahvas käib neil vabatahtlikkuse alusel abiks.

Poodi varustab kohaliku puu- ja köögiviljaga üks teine sotsiaalne ettevõtte Rad och Dad. See on suur talu, kus kasvatatakse ökoloogiliselt puhast puu- ja köögivilja. Peaaegu kõik talu töötajad on erivajadustega inimesed. Igähele on leitud just talle sobiv töö. Talus töötamise eeldusteks on soov töötada ja mittevägivaldne käitumine. Talu varustab oma toodetega eelmainitud poodi ja edaspidi jutuks tulevat hotelli. Erasisikud saavad talust tellida nõ kaubakasti, võimalus on valida väikese ja suure kasti vahel. Kasti sisuks on hooajalised puu-, juur- ja köögiviljad. Enamiku nimekirjas olevates toodetest suudab farm aastaringselt tagada oma toodete hulgast. Mõned tootegrupid on nad sunnitud talveperioodil teistelt tootjatelt juurde ostma. Kaubakastide laialivedu klientidele on ka erivajadustega inimeste poolt korraldatud. Lisaks köögivilja tootmisele on talumajapidamises veel vana mööbli, ehitusmaterjali ja muu vanakraami renoveerimise töökoda. Neil on ka oma pood, kus nad korda tehtud kaupa müüvad. Renoveerimismeeskond käib tellimise peale ka ümbruskonnas remonditöid tegemas. Samuti on neil remonditöökoda, kuhu võetakse parandada kõikvõimalikke masinaid alates trimmeritest ja muruniidukitest kuni traktorite ja muude põllutöömashinateni välja.

Skovsgaard hotel oli kolmas sotsiaalne ettevõte, mida sel päeval külastasime. Ka siin tuli algatus hotelli asutamiseks kogukonna poolt. 1992. aastast alates tegutseva hotelli peaaegu kogu personali moodustavad erivajadustega inimesed, hotelli restoranis pakutakse kohalikust toorainest valmistatud einet. Saalis ja konverentsiruumis toimub palju üritusi ka ümbruskonna elanikele. Hotelli aias toimuvad kontserdid ja muusikafestivalid, mis on tuntud ja hinnatud ka Taanis laiemalt.

Õpirände jooksul külastasime veel Kirsten Kjaeri muuseumi, Bifrost kunstikeskust ja Kenneth Rasmusseni ateljeed.

Kursus andis hea ülevaate sellest kuidas on Taanis korraldatud erivajadustega inimeste tööhõive ja kaasatus ühiskonda. Tore oli näha, kuidas igale ühiskonnaliikmele püütakse leida võimalus olla väärtustatud. Selle kursuse väga oluline osa on võimalus vahetada mõtteid ja kogemusi samas valdkonnas töötavate kolleegidega teistest Euroopa riikidest. Kursuse raames sõlmitud kontaktid annavad hea võimaluse loomaks uusi koostööprojekte sarnaste asutustega teistest Euroopa riikidest.

COUNT ME IN kursused toimuvad ka edaspidi kuni 2018.aastani. Kursusel osalemiseks on võimalus kirjutada projekt Erasmus+ programmi raames.

Artikli autorid: Anu Pikk, Lii Linder